

2004-04-05

Utbildningsnämnden
Barn- och skolnämnd Öster
Barn- och skolnämnd Norr

Kommunstyrelsen

Revisionsrapport ”Elevinflytande, elevmedverkan – en uppföljning”, mars 2004 efter uppföljning av tidigare granskning december 1999

Kommunrevisionen har sedan vanligt låtit genomföra en uppföljning av tidigare granskning avseende elevinflytande och elevmedverkan från december 1999. I uppföljningen har vi utgått från de iakttagelser och synpunkter som vi då redovisade. Vi har beslutat antaga i mars 2004 upprättad revisionsrapport såsom vår egen, bilaga 1.

Utifrån de förslag till vidareutveckling av formerna för elevinflytande och elevmedverkan, som vi lämnade i december 1999, bilaga 2, kan vi konstatera att förbättringar har skett inom de berörda nämnderna. Olikheter föreligger dock mellan nämnderna, varför vi vill föreslå ökat erfarenhetsutbyte i syfte att bättre utnyttja varandras goda exempel.

Revisionsrapport, inkl sammanställning av elevenkät samt våra förslag till förbättringar från december 1999 översändes för kännedom till Barn- och skolnämnderna Norr och Öster, Utbildningsnämnden och Kommunstyrelsen. Vi förutsätter att detta material även delges berörda elevrepresentanter genom respektive nämnds försorg.

FÖR LUNDS KOMMUNS REVISORER

.....
Per Olsson
Ordförande

.....
Anna-Klara Arvidsson
Vice ordförande

.....
Eva Ekelund Olsson
2:e vice ordförande

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS
●●●●●●

Granskning av
Elevinflytande, elevmedverkan
- uppföljning
Lunds kommun

Mars 2004
Greger Nyberg

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
1 Inledning	5
1.1 Metod	5
2 Resultat	5
2.1 Komplettera den lokala arbetsplanen med en ledningsstrategi samt handlingsplan och åtgärdsprogram för elevmedverkan.	6
2.2 Öka deltagandet i uppföljning, utvärdering och kvalitetsutveckling.	7
2.3 Skapa rutiner för skolledningen att följa upp insatser, åtgärder och beslut av samverkansorgan i vilken eleverna på något sätt deltar.....	7
2.4 Stöd klassrådsverksamheten och koppla klassrådet organisatoriskt till elevråd, arbetslag samt undervisningsorganisation.	8
2.5 Pröva och utveckla olika former vid alla enheter för elevernas deltagande vid anställningsintervjuer med ny personal.	9
2.6 För alltid in uppgift om elevens deltagande i elevrådsverksamhet, skolkonferens eller motsvarande i elevens slutbetyg.	9
2.7 Nämnden måste slutligen också tillse att skolkonferensens yttrande ingår obligatoriskt i nämndens beslutsunderlag.	10
3 Elevernas uppfattningar/enkätresultat.....	10
3.1 Resultat år 2004	10
3.2 Vilja att påverka.....	11
3.3 Möjlighet att påverka	11
3.4 Elevmedverkan och elevinflytande.....	12

Sammanfattning

Efter genomförd granskning lämnar vi följande bedömningar och kommentarer.

- Vi konstaterar att kompletteringar avseende rutiner, åtgärdsprogram och handlingsplan genomförts eller att arbete påbörjats.
- Vi bedömer att elevdeltagande finns men att detta inte är tillräckligt överallt och därför uppmanar vi dessa skolor att påskynda arbetet med elevdeltagande avseende uppföljning, utveckling och kvalitetsutveckling.
- Vi bedömer att rutiner finns för uppföljning av beslut i samverkansorgan där elever deltar.
- Vi bedömer att stöd och rutiner till klassrådets verksamhet finns. Vi bedömer också att detta är kopplat till elevråd m m.
- När det gäller anställningsintervjuer konstaterar vi att elevernas deltagande varierar i omfattning och att vissa organisatoriska problem finns för deltagande av elever inom grundskolan.
- Införande av uppgifter i betyg om elevernas deltagande i elevrådsverksamhet sker inom alla skolor på utbildningsnämnden samt BSN Norr och skall införas på BSN Öster.
- Att skolkonferensens yttrande ingår obligatoriskt i nämndens beslutsunderlag fungerar i två av nämnderna. Vi föreslår att BSN Öster kontakter de övriga två nämnderna för att få information om hur rutiner kan läggas upp.

Elevenkäten

I liket med den föregående enkäten upplever många elever att deras möjligheter att påverka är mindre än deras intresse.

Det finns en tendens till att elevernas vilja att påverka har minskat något jämfört med den ursprungliga undersökningen.

Förbättringar visas inom områdena skolval, måltider och undervisningsplan. Annars upplever överlag elevernas representanter att deras **möjligheter att påverka är betydligt mindre än deras intresse.**

När det gäller **elevmedverkan och elevinflytande**, mellan mätperioderna, har situationen försämrats i mer än hälften av de 27 frågor som ställts. Resultatet har förbättrats för nio parametrar. Se vidare avsnitt 3.4.

1 Inledning

Komrev inom Öhrlings PricewaterhouseCoopers, har på uppdrag och i samråd med Lunds kommuns revisorer genomfört en uppföljning av tidigare granskning avseende elevinflytande och elevmedverkan vid ett urval av kommunens skolor.

Syftet med granskningen har varit att granska hur kommunen följer nationella läroplaner och kommunens skolplan avseende elevernas inflytande, medverkan och medansvar. Granskningen är en uppföljning från år 2000, revisionsrapport Grund- och gymnasieskolan Elevmedverkan, januari 2000.

I likhet med granskningen från 1999/2000 har vi granskat delar av Utbildningsnämnden, Barn- och skolnämnd Öster och Barn- och skolnämnd Norr.

1.1 Metod

Som utgångspunkt i uppföljningen har vi utgått från de förslag/kommentarer (sju punkter) som återfinns i den tidigare revisionsrapportens sammanfattning. Vi har begärt att de tre nämnderna skriftligen skall kommentera och verifiera förslagen/kommentarerna genom att bifoga planer och andra dokument.

I likhet med den tidigare granskningen har vi också skickat en enkät, om elevmedverkan och elevinflytande, till eleverna i elevråd/motsvarande på Katedralskolan, Vipeholmsskolan, Fågelskolan och Killebäckskolan. Vid de två senare skolorna har enkäten riktats till elever i årskurs 7-9. Samma frågor besvarade de dåvarande elevrepresentanterna i den ursprungliga granskningen.

Rapporten är sakgranskad av berörda nämnder.

2 Resultat

Inledningsvis har nämnderna övergripande redogjort för hur arbetet med elevinflytande är organiserat och hur man arbetar för att förbättra detta.

Utbildningsnämnden informerar att elevmedverkan och elevinflytande är ett av nämndens mest prioriterade utvecklingsområden och att det pågår mycket arbete både vad gäller det formella representativa inflytandet och det informella inflytandet över undervisningssituationen och studiernas uppläggning.

Som exempel på planer där inflytande behandlas nämns ”Demokrati och inflytande”, skolornas lokala arbetsplaner och årliga kvalitetsredovisningar dels skolornas dels förvaltningens. Enkätundersökning bland eleverna genomförs årligen där ett av de undersökta områdena är elevinflytande. Nämnden kommenterar och bifogar även Skolverkets tillsyn innefattande bl a en fördjupad tillsyn om gymnasieelevernas

inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen. Skolverket gör bedömningen att ”förutsättningar finns för att varje elev får ett verkligt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen...och att kommunen lever upp till författningens krav...”.

BSN Norr och BSN Öster hänvisar bl a till skolutvecklingsavtalet vilket fokuserar på inflytandefrågor och konkreta åtgärder för att förbättra elevinflytandet. Ett av nämndens mål för mandatperioden är just elevinflytande vilket konkretiseras i de lokala arbetsplanerna. I dessa anges också hur det formella inflytandet skall genomföras. Exempel bifogas. Man framhåller att klassråden på de flesta håll fungerar som ett viktigt forum där elevgrupperna diskuterar gemensamma frågor. BSN Öster informerar om att en tempoförlust i arbetet med elevinflytande/skolutveckling har skett p g a flera förändringar på skolledartjänsterna de senaste åren. Men fr o m 2003 är tjänsterna tillsatta vilket innebär goda förutsättningar för ett utvecklingsarbetet, bl a inom elevinflytande.

Nedan återges nämndernas svar på de kommentarer/förslag som revisionen presenterade i den förra rapporten. Till svaren har nämnderna bifogat underlag.

2.1 Komplettera den lokala arbetsplanen med en ledningsstrategi samt handlingsplan och åtgärdsprogram för elevmedverkan

Utbildningsnämnden

Skolorna har planer för hur arbetet med demokrati och inflytande för elever skall bedrivas.

Barn- och skolnämnd öster (BSN Ö)

Den lokala arbetsplanen skall kompletteras med handlingsplan och åtgärdsplan för elevmedverkan. Arbetet har påbörjats. Övergripande mål finns redan.

Barn- och skolnämnd norr (BSN N)

I nämndens vision och mål anges bl a att arbetsmiljöerna skall främja delaktighet för elever och personal. Skolornas lokala arbetsplan formulerar därefter på ett mer konkret sätt former och mål för elevernas inflytande. Bl a behandlas mötesteknik, ärendegång, protokoll samt olika typer av möten och råd.

2.1.1 Bedömning

Vi konstaterar att rutiner, åtgärdsprogram och handlingsplan finns eller att arbete påbörjats.

2.2 Öka deltagandet i uppföljning, utvärdering och kvalitetsutveckling

Utbildningsnämnden

På Vipeholmsskolan organiseras elevinflytandet med t ex mentorsråd och elevprogramråd. Elevrepresentanter finns med i olika arbetsgrupper m m där bl a frågor kring uppföljning och utveckling diskuteras, elevutvärderingar av kurser genomförs. På Katedralskolan finns elevrepresentanter i alla arbetsgrupper.

Barn- och skolnämnd öster (BSN Ö)

Elevernas deltagande skall öka genom dels genom undervisningen dels i t ex klassråd, elevråd och skolkonferens. En enkät till alla elever och vårdnadshavare planeras fr om vårtermin 04. Svaren skall ligga till grund för förändringar i syfte att öka medverkan av elever och vårdnadshavare. Utvärderingsdag med personalen skall genomföras i mars varje år. Bl a elevernas synpunkter kommer att samlas in på klassråd och beaktas.

Barn- och skolnämnd norr (BSN N)

Enkäter visar att eleverna upplever att de inte får möjlighet till inflytande i den utsträckning de önskar. Detta har diskuterats på olika nivåer i kommunen. Nya arbetsformer, ett mer elevaktivt sätt och utvecklande av individuella utvecklingsplaner, har lett till ökad möjlighet för eleverna att själva påverka sitt lärande.

2.2.1 Bedömning

Vi bedömer att elevdeltagande finns men att detta inte är tillräckligt och därför uppmanar vi skolorna att påskynda arbetet.

2.3 Skapa rutiner för skolledningen att följa upp insatser, åtgärder och beslut av samverkansorgan i vilken eleverna på något sätt deltar

Utbildningsnämnden

Dokumenterade rutiner finns på skolorna.

Barn- och skolnämnd öster (BSN Ö)

Rutiner för uppföljning av samverkansorgan i vilka elever deltar finns genom att protokoll/minnesanteckningar förs och dessa lämnas till skolledningen. Protokollen följs upp vid nästa sammanträde och eventuella åtgärder vidtas.

Barn- och skolnämnd norr (BSN N)

Elevinflytandefrågor är ett prioriterat område och detta område kommer att ingå som ett redovisningsområde i årsredovisningen. Enkäter om elevinflytande riktad till årskurs 8 har varit föremål för analys och förbättringsförslag. Resultatet och analys presenteras i kvalitetsredovisning 2001.

2.3.1 Bedömning

Vi bedömer att rutiner finns.

2.4 Stöd klassrådsverksamheten och koppla klassrådet organisatoriskt till elevråd, arbetslag samt undervisningsorganisation

Utbildningsnämnden

Elevernas representanter ingår i sina klassers/grupper klassråd/mentorsråd.

Barn- och skolnämnd öster (BSN Ö)

Klassrådet är kopplat till elevrådet eftersom varje klassråd utser representanter till elevrådet. Dessa utgör kontakten mellan klass och elevråd. Det uppges att eleverna ännu inte har representanter i lärarnas arbetslag. Eleverna deltar i utvärderingar och i fastställande av principer för schemaläggning.

Barn- och skolnämnd norr (BSN N)

Det formella elevinflytandet är dokumenterat i t ex PM för Klosters rektorsområde och Handlingsplan för kvalitetsarbete – elevinflytande. Genom elevinflytandet berörs frågor av övergripande karaktär och i takt med elevernas mognad hos eleverna även som forum för diskussioner kring det egna lärandet och arbetssätt.

2.4.1 Bedömning

Vi bedömer att stöd och rutiner till klassrådets verksamhet finns. Vi bedömer också att detta är kopplat till elevråd m m.

2.5 Pröva och utveckla olika former vid alla enheter för elevernas deltagande vid anställningsintervjuer med ny personal

Utbildningsnämnden

Eleverna deltar alltid i rekryteringsprocessen av nya skolledare på Vipeholmsskolan och på Katedralskolan deltar eleverna i processen både avseende för lärare och skolledare.

Barn- och skolnämnd öster (BSN Ö)

Representanter för eleverna har deltagit vid anställningsintervjuer vid tillsättning av skolledartjänst.

Barn- och skolnämnd norr (BSN N)

Detta förekommer endast undantagsvis. Det förekommer att eleverna bereds tillfälle att möta den som skall anställas i sin vanliga lärmiljö. Det är ett organisatoriskt problem, dels för att de flesta anställningar sker under lovtid dels bedöms eleverna vara för unga för det ansvar det innebär att delta i en anställning.

2.5.1 Bedömning

Vi konstaterar att elevernas deltagande varierar i omfattning och att vissa problem finns för deltagande av elever inom grundskolan.

2.6 För alltid in uppgift om elevens deltagande i elevrådsverksamhet, skolkonferens eller motsvarande i elevens slutbetyg.

Utbildningsnämnden

Detta sker rutinmässigt på förvaltningens alla skolor.

Barn- och skolnämnd öster (BSN Ö)

Detta kommer att ske fr o m vårterminen 04.

Barn- och skolnämnd norr (BSN N)

Elevers deltagande i elevrådsverksamhet m m noteras i elevens slutbetyg.

2.6.1 Bedömning

Detta sker inom skolorna på utbildningsnämnden BSN Norr och skall införas på BSN Öster.

2.7 Nämnden måste slutligen också tillse att skolkonferensens yttrande ingår obligatoriskt i nämndens beslutsunderlag

Utbildningsnämnden

Skolkonferensernas synpunkter förs vidare till nämnden i ärenden där respektive skola är berörd.

Barn- och skolnämnd öster (BSN Ö), Barn- och skolnämnd norr (BSN N)

(Gäller båda nämnderna).

Riktlinjer för skolkonferensen finns, detta är en rådgivande instans. Rektor inhämtar konferensens synpunkter i aktuella frågor innan beslut fattas. Skolkonferensen är remissinstans för nämndens beslut i frågor av allmän karaktär t ex skolans mål, uppföljningar och utvärderingar.

2.7.1 Bedömning

Vi bedömer att detta fungerar.

3 Elevernas uppfattningar/enkätresultat

En enkät har tillställts ett urval elever på Fågelskolan, Killebäckskolan, Katedralskolan och Vipeholmsskolan. Urvalet representerar elevrådet och motsvarande. Syftet har varit att åskådliggöra de frågor eleverna är intresserade av att påverka och hur de ser på sina möjligheter att påverka. Dessutom, att kartlägga elevernas attityder till den representativa demokratins funktion och elevmedverkan och elevinflytande i allmänhet. Totalt har 53 elever besvarat enkäten – 25 på Killebäckskolan, 12 på Fågelskolan, åtta på Katedralskolan och sju på Vipeholmsskolan. En elev har inte markerat skoltillhörighet. Nedan kommenteras resultatet kortfattat. Samma enkätfrågor har ställts som i granskningen från år 1999/2000.

Några slutsatser dras ej huruvida elevrepresentanternas attityder är representativa för alla elever eftersom urvalet är litet. I enkäten gav eleverna svar på en skala 1-6, där 1 betyder att den svarande **inte alls** instämmer i påståendet/frågan och 6 betyder instämmer **helt**.

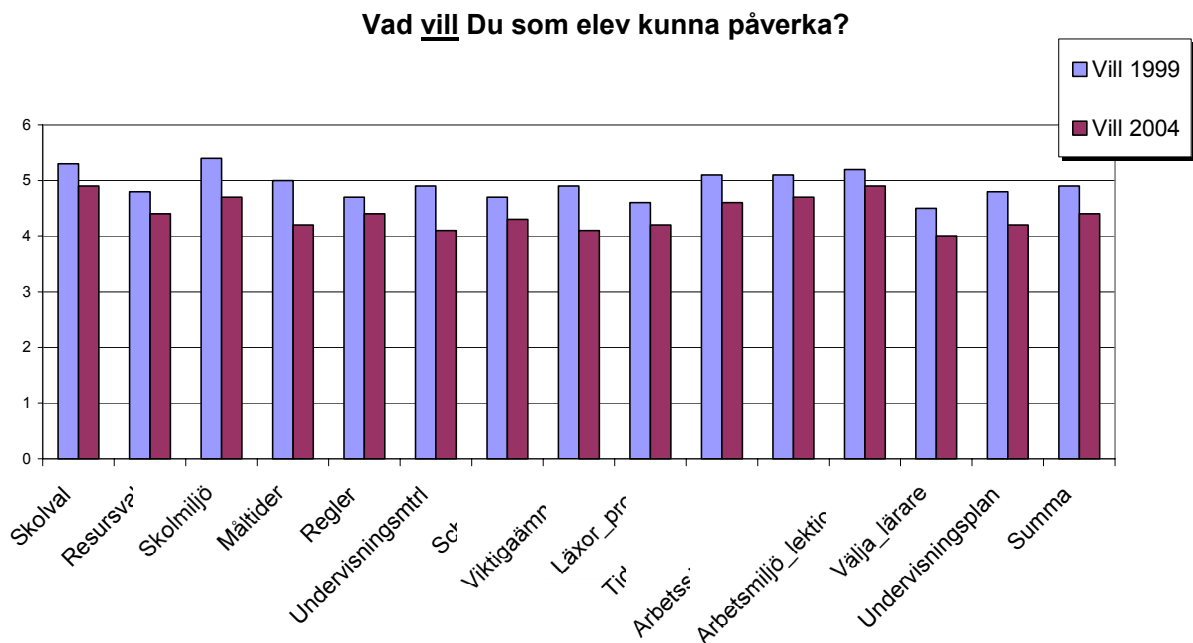
3.1 Resultat år 2004

Fortfarande upplever många att deras möjligheter att påverka är klart mindre än deras intresse. Fortfarande finns de största differenserna när det gäller vilka lärare eleverna ska ha, där möjligheten att påverka uppfattas som liten samtidigt som viljan att påverka är stor. Samma fenomen gäller frågan om skolmåltider.

Diagrammen nedan visar resultatet för år 1999 och 2004.

3.2 Vilja att påverka

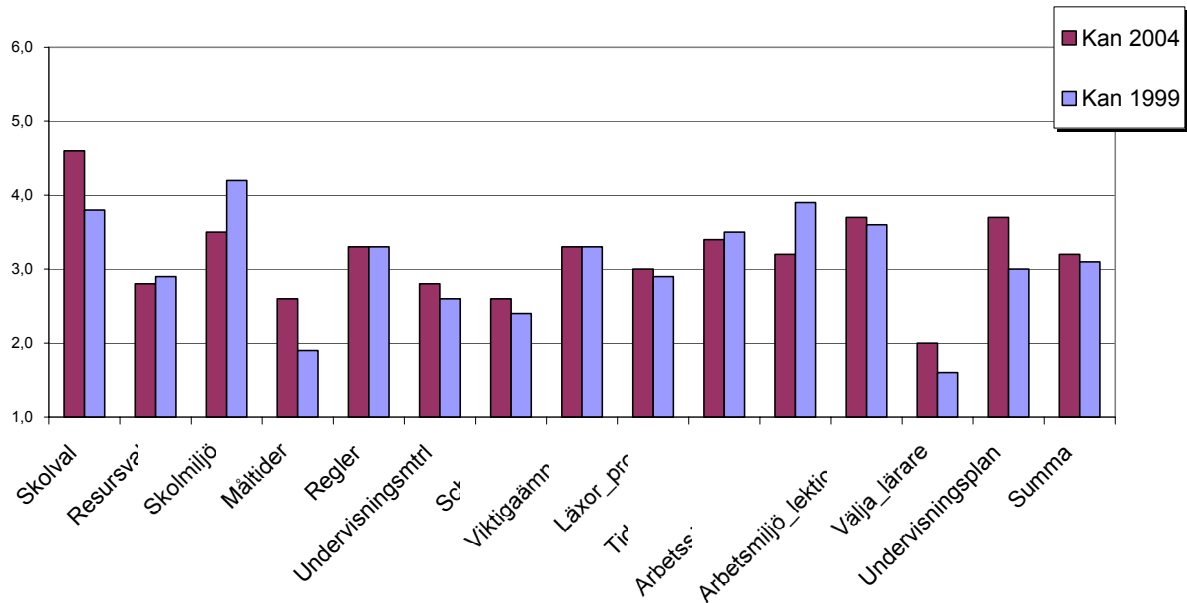
Det finns en tendens till att elevernas vilja att påverka har minskat något jämfört med den ursprungliga undersökningen. Från att ha satt betyget fem på en sexgradig skala hamnar intresset idag runt 4,5. Detta betyg varierar mycket lite beroende på frågornas karaktär. Diagrammet nedan visar skillnaden mellan undersökningarna:

3.3 Möjlighet att påverka

Trots att de svarande tycks vara mindre intresserade av att påverka upplever många paradoxalt nog att möjligheterna att påverka har ökat. Diagrammet visar skillnaden mellan år 1999 och 2004.

Vad kan Du som elev påverka?

Förbättringar visas inom områdena skolval, måltider och undervisningsplan. Annars upplever överlag elevernas representanter att deras **möjligheter att påverka är betydligt mindre än deras intresse**. Tydligast är frågan om vilka lärare eleverna ska ha, där möjligheten att påverka uppfattas som liten samtidigt som viljan att påverka är stor. Samma fenomen gäller frågan om skolmåltider. Den minsta variationen finns beträffande valet av skola, vilka regler som ska gälla, vad som är viktigt att ta upp i undervisningen, den allmänna skolmiljön, arbetsätt och arbetsmiljö under lektionerna.

3.4 Elevmedverkan och elevinflytande

När det gäller elevmedverkan och elevinflytande, mellan mätperioderna, har situationen försämrats i mer än hälften av de 27 frågor som ställts. Resultatet har förbättrats för nio parametrar.

Största förbättringen mellan mätperioderna har skett när det gäller:

- deltagande i ESKO (elevskyddsombud/arbetsmiljö)
- elever vill vara med och påverka och fatta beslut
- mentorsråd med lärarmedverkan uppfattas vara viktigare än klassrådet
- klassrådets beslut alltid följs upp av skolledningen.

Den **största försämringen** mellan mätperioderna har skett när det gäller

- elevrådets funktion/betydelse minskat
- information om elevrådets beslut
- information om arbetsgrupper/elevdemokratigrupper
- ledningen aktivt stödjer olika former av samverkan
- öppet kan framföra åsikter och bli respekterade.

Eleverna upplever överlag att

- de känner till sina rättigheter och skyldigheter
- elevrådet arbetar med frågor som verkligen engagerar
- de får lära sig vad demokrati är och utveckla sin förmåga att arbeta i demokratiska former
- de som elevrepresentanter får den utbildning de behöver.

Samtliga skolor får ”godkänt” betyg av elevrepresentanterna när det gäller elevmedverkan och elevinflytande, högst 4,0 och lägst 3,6. Högsta betyg är 6,0.